

چرایی تدریس علوم دینی در کشور های اروپایی آغشته به زندگی های مادی گرایانه و نوآوری در آموزش علوم دینی

محمدحسین امانی زارین

دانشجوی کارشناسی مهندسی برق دانشگاه ولایت ایرانشهر، سیستان و بلوچستان، ایران

amani.mohammad1422@yahoo.com

مهدی دری جانی

دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه خواجه نصیر الدین طوسی کرمان، ایران

Mahdidarijani1381@gmail.com

1

چکیده :

بررسی نقش توسعه جامعه در راستای گسترش و فراگیری علوم دینی می‌پردازد. تاکید شده است که توسعه جامعه نه تنها با توجه به جنبه‌های اقتصادی و اجتماعی، بلکه با گسترش و نهادینه‌سازی آموزش‌های دینی نیز ممکن است. این مقاله به تاریخچه آموزش دینی در مدارس اروپایی و مطالعه نمونه‌های موفقیت‌آمیز از کشورهای اسکاندیناوی پرداخته و نشان داده است که این آموزش‌ها نقش مهمی در توسعه جامعه دارند. همچنین، با توجه به تجربه ایران پیش از انقلاب اسلامی، نیاز به توجه به توازن میان دین و علم و اصرار بر آموزش دینی به عنوان بخشی از سیاست‌های آموزشی جامعه، برجسته شده است. این مقاله نهایتاً بر اهمیت توسعه فرهنگی و اجتماعی از طریق تقویت آموزش‌های دینی در مدارس و نهادهای آموزشی تأکید کرده و نقش این تحول در ارتقای سطح دانش و اعتقادات دینی جامعه را مورد توجه قرار داده است.

واژگان کلیدی: دین، ایران، نوین

مقدمه:

امروزه تغییرات چشمگیری در سیاق اعتقادات و ایدئولوژی‌های جامعه به وجود آمده است که تأثیرات گسترده‌ای بر سیاست، اخلاق و جهان‌بینی افراد دارد. با افول مراتب اعتقادی در برخی اجتماع‌های غربی و ظهور ایدئولوژی‌های جدید، مفاهیمی چون هویت جنسی، ارزش‌های فردی و جوامع مدرن، به چالش‌های جدیدی روبرو شده‌اند. این تحولات گسترده نه تنها به یک افول دینی اشاره می‌کنند، بلکه نشان از پویایی‌های اجتماعی و فرهنگی در حال شکل‌گیری با رویکردها و ارزش‌های جدیدی همراه است. این مقاله در تلاش است تا با بررسی علمی و همه‌جانبه این تغییرات و چالش‌های ناشی از آنها، به درک عمیق‌تری از دین، ایدئولوژی و ارزش‌های جامعه معاصر بپردازد و نقش اساسی تعلیم دروس دینی در جوامع غربی را بررسی کند.

۱- توسعه جامعه در راستای همه گیری علوم دینی

در عصر حاضر، توسعه جامعه به طور ناگسستنی با گسترش و فراگیری علوم دینی در میان افراد جامعه مرتبط است. بر خلاف برخی باورها و تلاش‌های رسانه‌های خارجی برای القای دیدگاه‌های متفاوت، واقعیت این است که توسعه جامعه ریشه در توسعه فردی و خانوادگی دارد و این امر با گسترش آموزش‌های دینی متناسب با بافت جامعه میسر می‌شود.

آموزش دینی، چه به عنوان یک موضوع درسی و چه به صورت گسترده‌تر، در مدارس اروپایی سابقه‌ای طولانی دارد و نشان‌دهنده پیشینه‌های مختلف اعتقادی و سناریوهای احتمالی آینده است. در واقع، وجود و تدریس علوم دینی در مدارس، موضوعی ضروری و کارآمد است که نمود آن را می‌توان در غنای آثار ادبی و فرهنگی قدیمی کشورهای اسکاندیناوی همچون ایسلند مشاهده کرد.

2

در ایران نیز، پیش از انقلاب اسلامی، تلاش‌هایی برای ایجاد تعارض بین دین و علم در مدارس صورت می‌گرفت که نتیجه آن نه تنها ناکامی در این امر، بلکه تأکید بر ضرورت آموزش و یادگیری علوم دینی در مدارس بود. امروزه، همگام با توسعه جامعه در ابعاد مختلف، گسترش و نهادینه‌سازی آموزش‌های دینی در مدارس و نهادهای آموزشی، نقشی کلیدی در ارتقای سطح فرهنگی و اجتماعی ایفا می‌کند.

توسعه جامعه مستلزم ارتقای سطح دانش و آگاهی افراد در حوزه‌های مختلف از جمله علوم دینی است. این امر نه تنها به عنوان یک ضرورت بلکه به عنوان یک اصل اساسی در نظام آموزشی کشور مطرح است. آموزش دینی در مدارس می‌تواند با تقویت باورها و اعتقادات دینی در میان دانش‌آموزان و ترویج ارزش‌های اخلاقی و معنوی، زمینه‌ساز شکوفایی استعدادها و پرورش نسلی متعهد به توسعه همه‌جانبه کشور باشد.

در این راستا، نقش مؤثر نهادهای فرهنگی، آموزشی و دینی در همگرایی و انسجام ملی، تقویت هویت دینی و ملی و ایجاد فضای معنوی در جامعه بر کسی پوشیده نیست. توسعه جامعه در گرو توسعه فردی و خانوادگی است و این مهم با گسترش آموزش‌های دینی متناسب با فرهنگ و ارزش‌های بومی جامعه محقق خواهد شد.

۲- افول دین در جهان تحت حاکمیت با ایدئولوژی جدایی طلب دین و دنیا

در طول تاریخ، مسئله افول دین در غرب همواره مورد توجه سازمان‌ها و متفکران این منطقه بوده است. اخیراً مرکز

تحقیقات پیو (Pew) نتایج یک نظرسنجی جدید را درباره ساختار «خانواده مدرن آمریکایی» منتشر کرده است. این گزارش حاکی از آن است که در دهه‌های اخیر، خانواده آمریکایی دستخوش تغییرات چشمگیری شده و دیگر یک شکل خانواده غالب وجود ندارد. آمریکایی‌ها زندگی خانوادگی را به شیوه‌های متنوعی تجربه می‌کنند.

کارشناسان معتقدند که افول مسیحیت در غرب با فروپاشی ازدواج و نهاد خانواده ارتباط نزدیکی دارد. پیش‌بینی شده است که در دهه‌های آینده، جمعیت مسیحیان در این مناطق تا ۱۰۰ میلیون نفر کاهش خواهد یافت. این امر منجر به تغییرات قابل توجهی در چشم‌انداز فرهنگی غرب شده است، به گونه‌ای که کلیساهای خالی، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی را تحت تأثیر قرار داده است.

کاهش دینداری در میان نوجوانان نیز با افزایش مشارکت در رفتارهای پرخطر مانند آمیزش جنسی زودهنگام، نوشیدن نوشیدنی‌های الکلی و مصرف موادمخدر مرتبط است.

با زوال ادیان سنتی، ممکن است خلأهایی در جامعه ایجاد شود که ایدئولوژی‌های جدید یا سیستم‌های اعتقادی جدید بتوانند آن را پر کنند. این تغییرات می‌تواند بر ایدئولوژی‌های سیاسی، چارچوب‌های اخلاقی و جهان‌بینی کلی در جمعیت تأثیر بگذارد و پویایی‌های اجتماعی را به روش‌های جدیدی شکل دهد.

در حال حاضر، این خلأها در غرب با ایدئولوژی‌های جدیدی پر شده است. برای مثال، هویت جنسی افراد دیگر صرفاً بر اساس اندام‌ها و روان‌شناسی آنان تعریف نمی‌شود، بلکه بر اساس ایدئولوژی‌هایی است که در محیط‌های مختلف به افراد القا می‌شود. در واقع، هویت جنسی فرد چیزی است که خود او در ذهنش تصور می‌کند، صرف‌نظر از جنسیت فیزیولوژیکی که از بدو تولد به او داده شده است. این موضوع حاکی از آن است که نادیده گرفتن علوم دینی و کم‌اهمیت جلوه دادن آن، منجر به چنین ساختارهای جدیدی شده است.

در مجموع، افول دین در غرب بازتاب‌های متعددی در ابعاد مختلف اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی داشته است. این تغییرات گسترده، جامعه غربی را با چالش‌های جدیدی روبرو ساخته و پویایی‌های اجتماعی را به شکل‌های متفاوتی دگرگون کرده است. بررسی علمی و همه‌جانبه این مسئله می‌تواند به درک بهتر این تحولات و یافتن راه‌حل‌های مناسب برای آنها کمک کند.

۳- روش‌های نوین تدریس قرآن کریم در مدارس ابتدایی

استفاده از داستان‌های قرآنی، یکی از راهکارهای مؤثر برای تدریس قرآن کریم در دوره ابتدایی است. این روش علاوه بر ایجاد علاقه و کنجکاوی در دانش‌آموزان، باعث می‌شود آن‌ها به طور ناخودآگاه پیوندهای میان مقدمه و بطن داستان را دریابند. به این ترتیب، دانش‌آموزان با اشتیاق بیشتری به شنیدن ادامه داستان می‌پردازند و تأثیر آموزش چندین برابر خواهد شد.

همچنین، استفاده همزمان از تصاویر و فیلم‌ها در کنار تعریف داستان، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا فضای داستان را بهتر درک کنند. به‌تازگی، استفاده از عینک‌های واقعیت افزوده نیز برای این منظور پیشنهاد شده است. این فناوری به دانش‌آموزان امکان می‌دهد که خود را در درون موقعیت داستان حس کرده و اتفاقات آن را به‌طور کامل درک کنند. این تجربه به‌طور تصویری در حافظه دانش‌آموزان باقی خواهد ماند.

مشارکت دانش‌آموزان در تدریس نیز یکی دیگر از روش‌های کارآمد است. می‌توان کلاس را به چند گروه تقسیم کرده و به هر گروه یک داستان قرآنی اختصاص داد تا آن را بازی‌سازی کنند. این شیوه علاوه بر ایجاد تنوع و نشاط در کلاس، موجب افزایش مشارکت و بهره‌وری دانش‌آموزان خواهد شد.

همچنین، برقراری ارتباط میان دروس مختلف می‌تواند سبب جذابیت بیشتر برای دانش‌آموزان شود. در حین تدریس قرآن، می‌توان به نکات مشترکی که با سایر دروس دارد اشاره کرد تا توجه دانش‌آموزان را بیشتر جلب کند.

در نهایت، با توجه به سطح دانش‌آموزان، می‌توان برخی از معجزات قرآن و پیامبران را برای آن‌ها شرح داد. این امر به‌طور قطع در تعمیق یادگیری و درک مفاهیم قرآنی نقش خواهد داشت.

به‌طور کلی، استفاده از روش‌های نوین و خلاقانه در تدریس قرآن کریم در مدارس ابتدایی می‌تواند انگیزه و عملکرد دانش‌آموزان را به‌طور چشمگیری ارتقا بخشد.

۴- نتیجه‌گیری:

بررسی تغییرات ارزش‌های دینی و فرهنگی در اروپا

دین به‌عنوان یک پدیده اجتماعی، نیاز به حضور و مشارکت افراد در جامعه دارد. در اروپا، با تضعیف بنیان خانواده و ضعیف شدن اجتماعات، به تدریج از حضور و نقش کلیساها در جامعه کاسته شده و دین در ذهن و دیدگان مردم کم‌رنگ شده است، تا جایی که اکنون نسبت مسیحیان به بی‌دینان در آمریکا به نسبت تقریبی سه به یک رسیده است.

این روند کاهش نقش و اهمیت دین در اروپا، ناشی از عدم توجه و نادیده گرفتن ارزش‌های دینی و فرهنگی در این منطقه است. دین به‌عنوان یک پدیده اجتماعی، نیازمند حضور و مشارکت افراد در اجتماع است. با تضعیف بنیان خانواده و تضعیف اجتماعات در اروپا، به تدریج کلیساها خلوت شده و نقش دین در جامعه کم‌رنگ گردیده است.

در مقابل، ایران باید خلاف روند اروپا و غرب عمل کند. به جای روش‌های سنتی آموزش علوم دینی همچون حفظ کردن، باید به سمت آموزش با درک و فهم مفاهیم دینی پیش برویم. همچنین، روش‌های تدریس باید همگام با

پیشرفت علم و فناوری تغییر کند. به عنوان مثال، استفاده از فناوری واقعیت افزوده می تواند حس و حال قصه های قرآنی را به بهترین نحو به دانش آموزان منتقل کند و درک عمیق تری از آنها ایجاد نماید. در این صورت، می توان بر اساس پیشرفت تکنولوژی، سطح علمی مدارس را نیز ارتقاء داد.

در مجموع، برای جلوگیری از کم رنگ شدن نقش دین در مدارس ایران، باید از راهکارهایی همچون آموزش مفاهیم دینی با درک و فهم عمیق تر و همچنین استفاده از فناوری های نوین در تدریس علوم دینی بهره برد. تنها با چنین رویکردی می توان از روند کاهش جایگاه دین در جامعه که در اروپا شاهد آن بوده ایم، پیشگیری کرد.

۶- منابع:

The American family today (2015 survey report) | Pew Research Center

Religious Instruction (Homilies, Sermons, etc.)

5

José Luis García Garrido. La Enseñanza Religiosa Escolar en la Unión Europea. 2006

James Kurth, Swarthmore College. A Tale of Two Collapses: The Twin Declines of the Christian Faith and the Traditional Family. January 2013

Elaine Howard Ecklund, David R. Johnson, Brandon Vaidyanathan, Kirstin R. W. Matthews, Steven W. Lewis, Robert A. Thomson, Di Di. Introduction: Science and Religion Around the World. July 2019

Silvia Mendolia, Alfredo R. Paloyo and Ian Walker. The effect of religiosity on adolescent risky behaviors. MAY 2018

CAROLINA ARAGÃO, KIM PARKER, SHANNON GREENWOOD, CHRIS BARONAVSKI AND JOHN CARLO MANDAPAT. The Modern American Family .Key trends in marriage and family life. SEPTEMBER 14, 2023